

104847

Verdifull beretning fra et NS-barn

Aftenposten

Torsdag 28. oktober 1993

Eystein Eggen:
GUTTEN FRA GIMLE
Aschehoug

Anmeldt av
WERNER CHRISTIE

Man bør være omhyggelig i valg av foreldre; Eystein Eggen var det ikke. Hans far arbeidet i Waffen SS, han var redaktør av deres tidsskrift *Germanisk Budstikke* og endte etter krigen på alkoholikerhjem. Moren arbeidet i Heim og Ætt, organet for NS-kvinnene. Også for moren ble påkjenningene for store, hun var ut og inn til psykiatrisk behandling i etterkrigstiden.

Lille Eystein kom til verden i januar 1944, og den første tiden tilbragte han i bakkene nedenfor Gimle, Quislings residens på Bygdøy. Nesten symbolsk ble hans barnevogn trillet mellom Gimle og vikingeskipene.

Scenen er satt for en problemfylt barndom og oppvekst, men «Gutten fra Gimle» er ikke noe ensidig anklageskrift. Eggen forsøker å klarlegge NS' sosiale røtter, og i denne prosessen tegner han et usminket bilde av vår sagnomsuste bondekultur.

Forfatterens foreldre ble begge klassifisert som nazister, men Eggen far var til å begynne med motstander av NS. Han var en underlig skjønnd som gikk inn for den stortyske idé om samling av alle germannere. Moren, derimot, var hele tiden ivrig for NS. Hun tilhørte «Hovsfolket», en sterk og stolt ætt med røtter dypt i norsk odelsjord. Hovsfolket tegnes som en klan lukket for verden utenfor. Ved hjelp av historier fra vik-

ingetiden og ættesagaer fikk moren fantasien i gang hos lille Eystein.

Eysteins fantasi blomstret, og i senere år utviklet den seg til en evne til ukonvensjonelle og verdifulle iakttagelser og analyser. Vi får følge ham gjennom skoletid og universitetsstudier i Oslo, særlig interessant er imidlertid miljøet rundt Landbrukshøgskolen, hans kone studerte der en tid. For Eggen var det her rikelig studie-materiale. NS-dramaet var en del av kulturen for storbondeslektene på Østlandet, og barna havnet ofte på Landbrukshøgskolen. I Aurskog var det 45 gårder med over 200 mål dyrket mark, og 35 av disse var eiet av NS-folk.

Bokens kapitler har årstall – ikke titler, men fremstillingen er ikke kronologisk. På en fascinerende måte vandrer forfatteren frem og tilbake i tid og miljøer, noe som til tider kan være litt vanskelig for leseren. Han klarer imidlertid å holde spenningen ved like – jeg hadde vanskelig for å legge den lille boken fra meg.

Noen vil spørre: Er det noen vits i å ta opp alt dette nå? Svaret er ja. Krigstiden er og blir en epoke da vår nasjon avtegnet seg klarere enn i fred. Farvene var tildels grelle. Her kan vi se våre sterke og svake sider, og forhåpentlig lære av historien. For Eystein Eggen personlig har det vært maktpåliggende å bryte tausheten. Gjennom oppveksten ble det aldri snakket om NS-tiden, og nettopp denne tausheten var en mare for Eystein Eggen. Den vokste som en verkebyll og måtte til slutt bryte.

Eystein Eggen har gitt oss en ærlig, verdifull og vekkende bok som angår alle.